

Om bokutgivning utan faktakoll

Christian Dahlström har granskat Soki Chojs bok *Kimchi och kombucha* och funnit en hel rad märkliga påståenden om hur livsmedel påstås ha näst intill magiska kunskaper. I processen upptäckte han en rad felaktigheter, bland annat om författarens påstådda kompetens inom området och rena faktafel som inte borde ha passerat förlagets kontroller.

ATT GRANSKA EN SKOJARE är som att prata med ett litet barn – man kan aldrig utgå från att någonting är sant. ”Har du tagit en kaka fast du inte fick? Men jag ser ju att du har smulor runt munnen?” ”Har du verkligen forskat på Harvard? Men jag har ju ringt Harvard och frågat?”

Sedan slutet av augusti har jag arbetat med granskningen av Soki Choi och hennes bok *Kimchi och kombucha: Den*

nya vetenskapen om hur tarmbakterierna stärker din hjärna (Bonnier Fakta), som sändes i min podcast *Sinnessjukt* nyligen. Boken handlar om kopplingen mellan tarmen och hjärnan och hur till exempel mjölksyrabakterier kan lindra eller behandla dödliga sjukdomar som depression och Alzheimer.

Det blev snabbt tydligt för mig att det här var en person som har för vana att tänja på sanningen, lite som min treåring där hemma – ingenting är vad det först verkar vara. Arbetet inleddes med att jag bad några forskare jag känner snabbläsa boken och komma med ett omdöme. Boken är så späckad med olika påståenden och utfästelser – inom nya, delvis utforskade och vitt skilda vetenskapliga fält som ingen människa kan förväntas ha koll på (allra minst Soki själv förstås) – att ingen av dem vågade ge något stensäkert omdöme om boken som helhet. Det de kunde säga omedelbart, var att boken innehöll mängder med felaktigheter och överdrifter, och att den vetenskapliga metoden framstod som minst sagt bristfällig.

Jag kontaktade sedan fler forskare inom de olika forskningsfälten som boken behandlar. Det tog sin tid att hitta rätt forskare och sen lyckas övertala dem att ställa upp, parallellt med det arbetet började jag därför kolla mer lättkontrollerade detaljer. Till exempel Soki Chois utbildning och hennes fantastiska IT-karriär, som båda innehöll samma typ av överdrifter och tveksamheter som sen också präglade bokens vetenskapliga innehåll. Nu började jag förstå att någonting här var väldigt fel. Men jag insåg också att det skulle ta betydligt längre tid att genomföra granskningen än jag först trott.

I mitten av januari hade granskningen ändå kommit

en bra bit på vägen. Det stod nu klart att bokens vetenskapliga påståenden hade så allvarliga brister att boken var potentiellt farlig för allmänheten. En av forskarna mejlar mig:

”Jag tittade på de fem faktagranskare hon anger. Av dem verkar bara en vara expert på riktigt, en kvinna på Sahlgrenska. Kanske vore intressant att höra vad hon tycker?” (anonym källa)

De fem faktagranskarna hade gnagt i mitt huvud ända sedan slutet av augusti när jag först ringde bokens pr-kontakt Magdalena. Hon berättade vilka faktagranskarna var och

skickade dessutom över boken digitalt. Jag kollade upp faktagranskarna som hastigast. Vissa framstod som väldigt udda för en bok om behandling av dödliga sjukdomar, som müsli-entreprenören Fredrik Paulún. Men två av dem var ju faktiskt någon slags magforskare. Relativt unga möjligen (trettio-nånting), men för mig som lekman framstod de ändå som seriösa.

Den som min forskarkontakt i mejlet bedömde som den enda verkliga experten, är den äldre av de två magforskarna och heter Johanna Sundin. Vid det här laget

hade jag tillräckligt mycket på fötterna för att ringa och konfrontera henne och de andra faktagranskarna.

Samtalet med Johanna Sundin var nästan smärtsamt avslöjande. Jag förstod plötsligt hur den här boken blivit till och att min granskning skulle bli förödande för Bonnier Fakta. Resten är så att säga historia. Min granskning mottogs inte väl av förlaget som i ett flertal intervjuer slår ifrån sig kritiken. Lyssna gärna på min podd så får du veta hela historien kring granskningen av Soki Chojs bok. ✍️

För dig som vill veta mer: Podden *Sinnessjukt* finns tillgänglig där du hittar poddar.